

مدیریت امنیت اطلاعات در کسب و کار هوشمند^۱

علی اکبر حدادی هرنندی: دانش آموخته دکتری گروه مدیریت فناوری اطلاعات، دانشکده مدیریت، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران جنوب،

تهران، ایران؛

Email: aharandi@gmail.com

چنگیز والمحمدی*: دانشیار گروه مدیریت فناوری اطلاعات، دانشکده مدیریت، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران جنوب، تهران، ایران؛

Email: valmohammadi@yahoo.com

جمشید صالحی صدقیانی: استاد گروه مدیریت صنعتی، دانشکده مدیریت و حسابداری، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران؛

Email: P_DR_SS@yahoo.com

چکیده

در شرایط عدم اطمینان و ناپایدار فضای رقابتی عصر حاضر، مهم‌ترین وظیفه مدیران برای حفظ و افزایش سرمایه‌های فکری و دارایی مشهود کسب و کار و برتری از رقبایشان، تصمیم‌گیری صحیح و به موقع می‌باشد. پیاده‌سازی سیستم‌های کسب و کار هوشمند راهکاری فنی و اجتماعی برای تسهیل ارتباطات و تسریع دسترسی آسان به اطلاعات می‌باشد اما افزایش وابستگی کسب و کار به سیستم‌های اطلاعاتی؛ آسیب‌ها، تهدیدات و اقدامات فنی و غیرفنی برای نقض اصول امنیت اطلاعات کسب و کار را به دنبال داشته است که این مسئله اصلی سازمان‌ها و موضوع این مقاله می‌باشد. لذا هدف عمده این تحقیق بررسی تأثیر مدیریت امنیت اطلاعات بر پیاده‌سازی سیستم‌های هوشمند کسب و کار می‌باشد. در این مقاله با استفاده از ادبیات تحقیق و مدل بلوغ سیستم‌های هوشمند کسب و کار، مدلی تبیین و پرسشنامه‌ای طراحی و توسط ۳۰۵ نفر از مدیران، کارکنان دانشی و کارشناسان بخش حمل و نقل دولتی تکمیل شد. با استفاده از تحلیل عاملی تأییدی و تجزیه و تحلیل مسیر، سازه‌های مدل بررسی و داده‌های جمع‌آوری شده توسط نرم‌افزار AMOS تحلیل شدند. نتیجه حاصله حاکی از تأثیر مستقیم امنیت اطلاعات با ضریب رگرسیونی ۰/۳۸ بر هوشمندی کسب و کار می‌باشد؛ به عبارت دیگر امنیت اطلاعات باهدف تضمین تداوم عملیات و به حداقل رساندن آسیب‌ها و تهدیدات سایبری، باعث حفظ و ارتقاء اعتبار کسب و کار و به حداکثر رساندن فرصت‌های سرمایه‌گذاری از طریق توسعه بازارهای جدید می‌شود.

کلیدواژه: مدیریت امنیت اطلاعات، سرمایه اطلاعاتی، هوشمندی کسب و کار، مدل‌سازی معادلات ساختاری

Information Security Management in Business Intelligence

Ali Akbar Haddadi Harandi¹, Changiz Valmohammadi^{2*}, Jamshid Salehi Sadaghiani³

Abstract

In the uncertain and unstable conditions of the competitive atmosphere of the present day, the most important task of managers to maintain and increase intellectual capital and assets of the business and excellence of their competitors is a timely and timely decision. The implementation of Business Intelligence systems is a technical and social solution to facilitate communications and accelerate easy access to information. but Increased business dependence on information systems; is resulting in technical, non-technical damage, threats and measures to violate business information security principles. This is the main issue for organizations and the subject of this article. Therefore, the main objective of this study is to examine the impact of information security management on the implementation of Business Intelligence systems. In this paper, a questionnaire was designed using an in-depth review of the relevant literature and maturity model of business intelligent systems and completed by 305 managers, knowledge workers and experts in the field of public transport. Using the confirmatory factor analysis and Structural Equation Modeling, the structures of the survey model and the data collected by AMOS software were analyzed. The obtained result indicates a direct impact of information security with the regression coefficient of 0.38 on business intelligence. In other words, information security aimed at ensuring the continuity of operations and reducing the cyber damages and threats will cause businesses to maintain and enhance the investment opportunities through development of new markets.

Keyword: Information Security Management, Informational Capital, Business Intelligence, Structural Equation Modeling

1 - Information Technology Management Department, Management Faculty, Islamic Azad University South Tehran Branch, Tehran Iran
2 - Department of Management and Accounting, Allameh Tabatabaee University, Tehran, Iran

مقدمه

هوشمندی کسب‌وکار مفهومی جامع است که سازمان باهدف کسب اطلاعات به هنگام و باکیفیت برای تصمیم‌گیری؛ تلاش می‌کند تا از سیستم‌های اطلاعاتی به مؤثرترین روش استفاده نموده و به مزیت رقابتی دست یابد [۱]. سیستم‌های هوشمند کسب‌وکار، سرمایه‌های اطلاعاتی سازمان (از قبیل اطلاعات کاربران، مشتریان، شرکت‌کنندگان فعال در فعالیت‌های تجاری، اطلاعاتی و اجتماعی وابسته، نقشه‌های تولید، استراتژی و نظایر آن) را به صورت خودکار و الکترونیکی جمع‌آوری و پردازش می‌کنند و سپس از طریق کشف الگوها و قوانین سودمند، تصمیم‌گیری در کسب‌وکار را تسهیل کرده و منجر به فعالیتی خاص و یا راه‌اندازی سرویسی ارزش افزوده می‌گردند که محیط کسب‌وکار را تحت تأثیر قرار می‌دهند [۲]-[۴]. گسترش سیستم‌های اطلاعاتی، توسعه شبکه‌های اجتماعی و اینترنت اشیا در محیط پیرامون کسب‌وکار باعث رشد تولید داده‌های متنوع و حجیم شده است. محققان از این پدیده به نام داده‌های بزرگ یا عظیم داده^۲ نام برده‌اند. داده‌های بزرگ اکنون یک دارایی است که می‌تواند مزیت رقابتی قابل توجهی را خلق نموده و نوآوری را هدایت کند، رقابت را افزایش دهد و تأثیر اجتماعی ایجاد کند [۵]. از سوی دیگر با توجه گسترش داده‌ها تحقیقات نگرانی‌های جدی در مورد حفظ حریم خصوصی و استفاده از داده‌های کاربر شخصی و حساس را گزارش کرده‌اند [۶]. نظام امنیت اطلاعات با تغییر ماهیت استفاده از اطلاعات برای اهداف تجاری، وابستگی کسب‌وکار به سیستم‌های اطلاعاتی، سناریوهای متفاوتی را برای کاهش ریسک و مقابله با تهدیدات سایبری ارائه می‌نماید [۷]. هدف اصلی این مقاله ارائه رویکردی جدید در بررسی کاربرد سرمایه اطلاعاتی و هوشمندی کسب‌وکار با پیش فرض رعایت اصول امنیت اطلاعات در حفظ یکپارچگی، دسترسی پذیری و اصالت اطلاعات برای خلق ارزش و حفظ اعتبار کسب‌وکار می‌باشد.

ساختار این مقاله بدین شرح است که ابتدا با مرور مبانی نظری و مرور تحقیقات پیشین، ضرورت و علت انجام و مسئله اصلی تحقیق تبیین خواهد شد. در بخش بعد با استفاده از مطالعات قبلی متدولوژی و روش تحقیق و ابزار تحلیل داده‌ها توضیح داده خواهد شد.

در بخش محاسبات، با ارائه تئوری‌های مورد استفاده در تحقیق، مدل مفهومی ترسیم و فرضیه مورد آزمون تدوین و تشریح می‌گردد سپس با آزمون داده‌های جمع‌آوری شده نتایج تحلیل‌های آماری به صورت مختصر و توضیحی گزارش می‌شود و با بررسی و مقایسه نتایج تحقیق با یافته‌های پژوهش‌های مرتبط جمع‌بندی و نتیجه‌گیری خواهد شد.

مبانی نظری

برخلاف وابستگی فعالیت‌های اقتصادی و اجتماعی به اطلاعات و داده‌ها در دهه‌های قبل، امروزه با روند فزاینده حجم، سرعت و تنوع داده‌ها و شکل‌گیری پدیده‌ای به نام کلان (عظیم) داده در حوزه‌های اقتصادی و اجتماعی، مواجه هستیم. این

پدیده منجر به تغییر الگوی کسب‌وکارها به یک مدل اقتصادی - اجتماعی داده محور شده است [۸]. تحلیل و استفاده از داده‌های عظیم به‌عنوان یک عامل کلیدی موجب رشد مزیت رقابتی در کسب‌وکارها شده و محرک نوآوری، افزایش رقابت و اثرات مثبت اجتماعی به دنبال خواهد داشت [۹]. در این فضا برای خلق ثروت از داده‌های عظیم در کسب‌وکارها روش‌های زیر پیشنهاد شده است [۱۰]:

۱. شفاف‌سازی و قابل انتقال کردن اطلاعات به دفعات بسیار،
۲. تولید و ذخیره‌سازی داده‌های ناشی از تراکنش‌ها در اشکال دیجیتالی،
۳. طراحی دقیق‌تر محصولات و خدمات از طریق متمرکز شدن بر روی اطلاعات مشتریان،
۴. بهبود و تصمیم‌سازی پایدار از طریق تحلیل‌های پیچیده،
۵. بهبود و توسعه نسل جدید محصولات و خدمات.

قابلیت‌های ارزش‌افزای اشاره شده، سبب گردیده از اطلاعات به‌عنوان یک سرمایه برای کسب‌وکار نام برده شود. سرمایه اطلاعاتی در بستر فناوری اطلاعات و ارتباطات با تأخیر زمانی بر ساختار، اندازه، فرهنگ، یادگیری و روابط بین سازمانی نیز تأثیر خواهد گذاشت و منجر به توانمندسازی کارکنان، افزایش حیطه سازمان، افزایش کارایی، خلاقیت و نوآوری می‌شود [۱۱]. از آنجاکه در فضای مجازی به‌کارگیری فرایند چرخه دانش، داده و اطلاعات را به سرمایه تبدیل می‌کند؛ بشر با وابستگی به فضای سایبری و دریافت و به‌کارگیری مداوم اطلاعات و ایده‌های نو در زندگی خود، به این فضا وابسته شده است و طبیعتاً بیشتر در معرض حمله بالقوه هکرها قرار می‌گیرد. لذا بهترین راه حصول اطمینان از محرمانه و امن بودن داده‌های حساس، سرمایه‌گذاری در یک راهکار امنیت سایبری است که تأمین‌کننده نیازهای فرد و سازمان باشد [۱۲]. امنیت سرمایه اطلاعاتی در کنار امنیت سرمایه‌های مالی و فیزیکی پشتوانه یکدیگر محسوب می‌شوند و رکن امنیت را در سازمان‌ها و کسب‌وکارها تشکیل می‌دهند [۱۳]. «انجمن جهانی مدیریت داده»^۳ با ارائه مؤلفه‌های دانش مدیریت داده (DMBOK)^۴ توصیه نموده است علاوه بر نیازمندی‌های نوینی که در عرصه تولید و پردازش و تحلیل داده، به وجود آمده است، نیازمندی‌های مدیریتی داده هم باید مدنظر کسب‌وکارها قرار گیرد تا بتوان یک سازمان کاملاً مکانیزه و هوشمند داشت [۱۴].

DMBOK در مؤلفه سوم به مدیریت امنیت اطلاعات پرداخته است و توصیه می‌کند کسب‌وکارها باید برای بحث امنیت داده، یک استراتژی درست راهبری داده داشته باشند. بطوریکه مشخص باشد چه افرادی، تحت چه شرایطی، در چه زمانی به کدامین داده‌ها دسترسی دارند. همچنین چگونه با حوادث داده‌ای مانند خرابی ذخیره‌سازها یا از کار افتادن شبکه، دزدی و هک شدن داده‌ها مواجه شوند.

محرک‌های بسیار پیچیده در زیرساخت فناوری اطلاعات، تهدیدات جدیدی را برای امنیت زیرساخت‌های مدیریت فناوری

شکل ۱: مؤلفه‌های دانش مدیریت داده. منبع: انجمن جهانی مدیریت داده، ۲۰۱۷

اطلاعات ایجاد می‌کند. این تهدیدات قابل پیش‌بینی نیست و در ابتدا، قابل شناسایی و قابل رفع نمی‌باشند. سازمان‌ها به علت عدم اطمینان‌هایی که ریشه در فناوری دارند، با مسائل امنیتی مختلف مواجه می‌شوند و اقدامات امنیتی آن‌ها، نیازمند تغییر در شرایط امنیتی و شناسایی عوامل مؤثر بر مدیریت امنیت فناوری اطلاعات می‌باشند [۱۵] و [۱۶]. جهت فهمیدن و درک سامانه‌ای تهدیدات و دسته‌بندی آن‌ها حداقل سه رویکرد متفاوت وجود دارد:

۱. مهاجم محور^۵
 ۲. نرم‌افزار محور^۶
 ۳. دارایی محور^۷
- در رویکرد دارایی محور، تحلیل‌های محرمانگی^۸، یکپارچگی^۹ و دسترسی‌پذیری^{۱۰} (CIA) بر روی دارایی‌های اطلاعاتی اعمال می‌گردد. در رویکرد مهاجم محور، تحلیل‌های احراز اصالت^{۱۱}، مجازشناسی^{۱۲} و حسابرسی^{۱۳} (AAA) بررسی می‌شوند. همچنین تهدیدات حریم خصوصی در این دسته ارزیابی می‌شوند. در رویکرد نرم‌افزار محور، نیز ریسک‌های احتمالی تحلیل می‌شوند [۱۷].
- تضمین امنیت اطلاعات و حفظ حریم خصوصی افراد و پیاده‌سازی سیستم مدیریت امنیت اطلاعات به منظور حصول اطمینان از به‌کارگیری کنترل‌های امنیتی مناسب، در کسب‌وکارها ضروری و حیاتی است و یکی از مهم‌ترین عوامل در پذیرفتن فناوری‌های جدید اطلاعاتی به شمار می‌رود؛ زیرا علیرغم وابستگی روزافزون به سیستم‌های اطلاعاتی، تهدیدها در این سیستم‌ها نیز جدی‌تر می‌شود [۱۸].

سیستم‌های هوشمند کسب‌وکار، باهدف کسب اطلاعات به هنگام و باکیفیت برای تصمیم‌گیری؛ تلاش می‌کند تا از سیستم‌های اطلاعاتی به مؤثرترین روش استفاده نموده و به مزیت رقابتی دست یابد [۱]. اهداف اولیه این سیستم‌ها، بهبود کیفیت و به موقع بودن فرآیند تصمیم‌گیری است [۱۹]. قابلیت‌های هوش کسب‌وکار از مؤلفه‌های مهمی به‌شمار می‌روند که به یک سازمان باری می‌رسانند تا بتواند به بهترین وجه، خودش را با تغییرات سازگار نماید و عملکردش را بهبود بخشد [۲۰]. این قابلیت‌ها ناشی از به‌کارگیری ابزارها و تکنیک‌های مبتنی بر سیستم پشتیبانی

تصمیم، سیستم‌های اطلاعات اجرائی و انباره داده است و شامل اجزایی از قبیل پرس‌وجو، مصورسازی، گردش کار، تحقیق در عملیات و هوش مصنوعی کاربردی است [۲۱].

پژوهشگران در چند سال اخیر به میزان اهمیت امنیت فناوری اطلاعات در سازمان‌ها و شرکت‌های تجاری و غیرتجاری پی برده‌اند و بیش‌ازپیش به دنبال شناسایی عوامل مؤثر بر آن و کمک به مدیریت سازمان‌ها با ارائه راهکارهایی که امکان کنترل این عوامل را به حداکثر برساند، می‌باشند.

محمودزاده و رادرجبی (۱۳۸۵) با بررسی مدیریت امنیت در نظام‌های اطلاعاتی، مؤلفه عدم آگاهی کاربران را بالاترین تهدید برای امنیت اطلاعات نظام‌های رایانه‌ای برشمرده است. [۲۲] اسماعیل‌پور (۱۳۸۸) با بررسی شناسایی و رتبه‌بندی عوامل و شاخص‌های کلیدی مؤثر بر بهبود نظام مدیریت امنیت اطلاعات، نشان داده عوامل حوزه فنی (نظام‌های اطلاعاتی و به‌روزرسانی نظام‌ها) بر بهبود نظام مدیریت امنیت اطلاعات تأثیر دارند [۲۳]. نیارکی و عبدی (۱۳۹۵) با اشاره به نقش منحصربه‌فرد اطلاعات کسب‌وکارها در محیطی رقابت، استفاده و لزوم حفاظت از آن را امری اجتناب‌ناپذیر می‌داند؛ و هم‌راستا بودن فعالیت‌های امنیت با نیازمندی‌های کسب‌وکار و ایجاد وحدت و هماهنگی بین کارکرد تمام عوامل ایمن‌سازی را سبب افزایش موفقیت مدیریت امنیت برشمرده است [۲۴]. نتایج تحقیق پارسونز و همکاران (۲۰۱۴) بر روی ۵۲۲ کارمند استرالیایی نشان داد که روش‌ها و سیاست‌های دانشی نفوذ قوی‌تری نسبت به تعریف افراد از رفتار خود داشته است. این یافته‌ها بیانگر این است که آموزش و پرورش خیلی بیشتر از آنچه انتظار می‌رود می‌تواند در ایجاد دانش مناسب برای استفاده از سیستم‌های اطلاعاتی و امنیت سیستم‌ها نگرش ایجاد نماید [۳]. باتس (۲۰۱۵) با بررسی مطالعات و تحقیقات پیشین، ویژگی‌ها و عوامل سازمانی اثرگذار بر اثربخشی امنیت سیستم‌های اطلاعاتی را استخراج نموده است. بر مبنای ارزیابی نظرات خبرگان، موضوع میزان اثرگذاری عوامل سازمانی بر سازه‌های واسط، تلاش‌های پیشگیرانه و بازدارنده، تعیین و مفروضات ارائه شده آزمون گردید. نتایج نشان می‌دهد که حمایت مدیران ارشد با اثرگذاری بر هر دو تلاش، بیشترین نقش را بر اثربخشی امنیت در سیستم‌های اطلاعاتی داراست. نوع کسب‌وکار و اندازه سازمان بر تلاش‌های پیشگیرانه و نوع کارکنان سازمان و سیاست‌های امنیتی بر تلاش‌های بازدارنده، اثرگذار است. عوامل سازمانی به‌واسطه این دو نوع تلاش بر اثربخشی سیستم‌های اطلاعاتی مؤثر است [۱۸].

موس و آتر^{۱۵} (۲۰۰۳) در کتاب نقشه راه کسب‌وکار هوشمند زیرساخت سازمانی مناسب در کنار زیرساخت فنی و غیر فنی را از جمله عوامل موفقیت هوشمندی کسب‌وکار برشمرده است. مؤلفه‌هایی چون سخت‌افزار، نرم‌افزار، میان‌افزار، سیستم‌های مدیریت پایگاه داده، سیستم‌عامل‌ها، زیرساخت‌های فنی را تشکیل می‌دهند و مؤلفه‌هایی مانند استانداردهای متادیتا، داده‌کاوی، مدل منطقی داده‌ها و متدولوژی‌ها، زیرساخت‌های غیرفنی را معین می‌کنند [۲۵]. سنگر و یاهد^{۱۶} (۲۰۱۳) بر مبنای مطالعات قبلی و چرخه عمر پروژه، مدل فرآیندی سه مرحله‌ای

قبل، حین و بعد از پیاده‌سازی سیستم هوش کسب و کار را پیشنهاد داده‌اند. مرحله اول، رویکرد پیاده‌سازی و اصول سازمانی نیز تعیین می‌شوند و تغییرات لازم را برای هم‌ترازی با استراتژی شرکت را فراهم می‌کند. مرحله دوم شامل طراحی، ترکیب و تست سیستم هوش کسب و کار است. مرحله سوم نیز شامل دو نوع فرآیند بهینه‌سازی سیستم و نگهداری سیستم می‌باشد [۲۶]. بروکس و همکاران^{۱۷} (۲۰۱۵) معتقدند ابعاد هوشمندی کسب و کار فراتر از تکنولوژی است و شامل فهم تعامل جنبه‌های کلیدی سازمانی، فنی و فرآیند منابع انسانی می‌باشد. در پیاده‌سازی هوشمندی کسب و کار عناصر زیاد وجود دارد که باید در نظر گرفته شوند. این عناصر شامل فرآیندهای کسب و کار، فرهنگ سازمانی، افراد، منابع، تکنولوژی و محیط سازمانی می‌باشد [۱۹].

اولبریچ و همکاران^{۱۸} (۲۰۱۲) پروژه هوشمندی کسب و کار ابعاد رفتاری و سازمانی فراگیری دارد که باید به درستی درک شود زیرا این پروژه مختص یک بخش نبوده و تمام سازمان را دربر می‌گیرد و برای پیاده‌سازی موفق آن تعهد و پذیرش تمام اعضا نیاز است. در این راستا عواملی مانند کیفیت منابع داده، تأمین مالی سرمایه‌گذاری، نوع صنعت، سطح حمایت مدیران عالی و مهارت‌های تاکتیکی نقش مهمی در موفقیت پیاده‌سازی هوشمندی کسب و کار ایفا می‌کنند [۲۷].

در شرایط عدم اطمینان و ناپایدار فضای رقابتی عصر حاضر مدیران بدون داشتن سرمایه‌های اطلاعاتی مورد نیاز، قادر به رهبری سازمان و رسیدن به اهداف از پیش تعیین شده نیستند، بنابراین مهم‌ترین وظیفه مدیران برای حفظ و افزایش سرمایه‌های فکری و دارایی مشهود کسب و کار و برتری از رقبایشان تصمیم‌گیری صحیح و به موقع می‌باشد. تحولات و رشد بی‌وقفه فناوری اطلاعات و ارتباطات باعث شده حجم تولید داده به شکل غیرقابل باوری افزایش یابد؛ بنابراین در این شرایط آگاهی از اینکه چه اطلاعاتی مفید است و در راستای کسب و کار می‌تواند ارزش آفرین باشد، به طوری که مدیران بتوانند به موقع و در هر مکانی اطلاعات مناسب را در اختیار داشته باشند، سؤال است که با پیاده‌سازی سیستم‌های کسب و کار هوشمند می‌توان پاسخ آن را یافت. همان‌طور که اشاره شد به موازات تسهیل ارتباطات و تسریع دسترسی آسان به اطلاعات، آسیب‌ها، تهدیدات، رخنه‌ها و خرابکاری‌های آگاهانه و عامدانه اصول امنیت اطلاعات کسب و کار یعنی محرمانگی^{۱۹}، یکپارچگی^{۲۰} و دسترسی پذیری^{۲۱} را تهدید می‌کنند [۱۱]. لذا سؤال اصلی این مطالعه این است که امنیت اطلاعات چگونه و تا چه میزان می‌تواند بر پیاده‌سازی سیستم‌های هوشمند کسب و کار اثرگذار باشد؟

روش تحقیق و ابزارها

این تحقیق از نظر هدف اکتشافی است و از نظر نتایج تحقیق، کاربردی می‌باشد. از نظر نوع ماهیت توصیفی، همبستگی و علی و معلولی است. توصیفی است زیرا به دنبال ارائه وضع موجود امنیت و هوش کسب و کار در بخش حمل و نقل دولتی است. همبستگی است زیرا به دنبال تبیین رابطه امنیت و هوش کسب و کار است.

علی و معلولی است زیرا به دنبال تعیین جهت روابط بین متغیرها می‌باشد.

این تحقیق از نظر فرایند اجرا، کمی است و از آنجاکه جامعه آماری این تحقیق را مدیران، کارشناسان و کارکنان دانشی بخش حمل و نقل دولتی کشور تشکیل داده‌اند، در طبقه تحقیقات مطالعه موردی قرار خواهد گرفت. فرضیه تحقیق بر اساس یافته‌های مرور ادبیات موضوع مرتبط شکل گرفته و این روابط را می‌آزماید. برای گردآوری اطلاعات مورد نیاز از مطالعات کتابخانه‌ای و پرسشنامه الکترونیکی استفاده شده است و ۳۰۵ نفر نسبت به تکمیل و ارسال پرسشنامه تحقیق همکاری نموده‌اند.

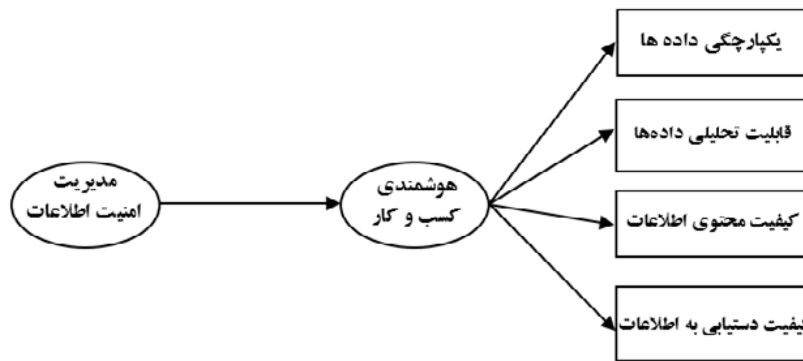
با توجه به حجم بالای نمونه جمع‌آوری و فرض نرمال بودن داده‌های جمع‌آوری شده، به منظور افزایش توانایی تبیین و کارایی در مدل‌سازی معادلات ساختاری، مدل اندازه‌گیری به تحلیل‌های عاملی تأییدی و رسیدن به مدل ساختاری و کشف روابط پنهان بین متغیرها کمک می‌کند. تحلیل عاملی تأییدی، تعیین میزان توان مدل عاملی تحقیق هرندی و همکاران (۱۳۹۷) با داده‌های این مقاله را نشان می‌دهد و درصد تبیین این مسئله است که آیا عامل‌ها با آنچه در تئوری هرندی و همکاران (۱۳۹۷) ارائه داده است انطباق دارد.

در این تحقیق به منظور تبیین و شناخت هر چه بهتر روابط علی و میزان تأثیرگذاری امنیت و هوش کسب و کار از روش همبستگی و به طور مشخص مبتنی بر مدل یابی معادلات ساختاری (SEM)^{۲۲}، توسط نرم‌افزار AMOS^{۲۳} استفاده شده است.

با استفاده از تحلیل عاملی تأییدی پایایی و روایی سازه‌ای پرسش‌نامه انجام شده است. برای بررسی جنبه‌های پایایی (ثبات و سازگاری درونی) از روش‌های ضریب همبستگی پیرسون، ضریب همبستگی درون خوشه‌ای (ICC)، آزمون t-زوجی و ضریب آلفای کرونباخ و برای بررسی جنبه‌های متفاوت روایی سازه‌ای از جمله روایی همگرا و واگرا از شاخص‌های پایایی سازه‌ای^{۲۴} (CR)، میانگین واریانس استخراجی^{۲۵} (AVE)، حداکثر مجذور واریانس مشترک^{۲۶} (MSV) و میانگین مجذور واریانس مشترک^{۲۷} (ASV) استفاده شده است. با توجه به اینکه در مدل مفهومی تحقیق این سازه به صورت مرتبه دوم استفاده شده است، لذا روایی سازه‌ای مرتبه دوم مدل نیز سنجیده شده است.

تئوری و محاسبات

پروچ و همکارانش^{۲۸} (۲۰۱۲) در تحقیقی به بررسی ارتباط بین ابعاد موفقیت سیستم‌های هوشمند کسب و کار و اثرات بلوغ سیستم‌های هوشمند کسب و کار و فرهنگ تصمیم‌گیری تحلیلی در استفاده از اطلاعات پرداخته‌اند. بر اساس داده‌های بررسی شده، یکپارچه‌سازی داده‌ها و قابلیت‌های تحلیلی را به عنوان دو بعد بلوغ سیستم‌های هوشمند کسب و کار به یکدیگر مرتبط می‌سازند. مطالعات آن‌ها نشان می‌دهد که یکپارچه‌سازی داده‌ها، نقطه شروعی برای پیاده‌سازی سیستم‌های هوشمند کسب و کار و تلاش برای رسیدن به سطوح بالاتر بلوغ سیستم‌های هوشمند کسب و کار در سازمان است. در این راستا ضرورت دارد ابتدا مسائل

شکل ۲: مدل مفهومی تحقیق

جدول ۱: بررسی ثبات سازه‌های مقیاس مدل تحقیق

نام سازه	نماد سازه	تعداد سؤالات	ضریب همبستگی پیرسون	ضریب همبستگی درون‌خوشه‌ای (ICC)	p-value آزمون t-زوجی
هوش کسب و کار	BI	۱۷	۰/۷۰	۰/۷۲	۰/۳۸
امنیت اطلاعات	SIC	۹	۰/۸۵	۰/۸۹	۰/۴۱

جدول ۲: بررسی سازگاری درونی (پایایی)

نام سازه	نماد سازه	تعداد سؤالات	مقدار آلفای کرونباخ
هوش کسب و کار	BI	۱۷	۰/۹۴
امنیت اطلاعات	SIC	۹	۰/۹۲

همان‌طور که در جدول ۱ مشخص است، ضریب همبستگی پیرسون و همچنین ICC برای همه سازه‌ها بزرگ‌تر از ۰/۶۰ است که نشان از بالا بودن توافق پاسخگویی افراد به سازه‌ها دارد و همچنین مقدار p حاصل از آزمون t-زوجی نیز بزرگ‌تر از ۰/۰۵ است؛ که نشان دهنده عدم معنی‌داری میانگین نمره سازه‌ها در هر بار سنجش آزمودنی‌هاست.

در این بخش با استفاده از شاخص آلفای کرونباخ به بررسی پایایی سازه‌های مدل مفهومی می‌پردازیم. نتایج این تحلیل در جدول ۲ آمده است.

با توجه به مقادیر به‌دست‌آمده از آلفای کرونباخ در جدول شماره ۲ می‌توان نتیجه گرفت که هر یک از سازه‌های مقیاس مدل از سازگاری درونی مناسبی برخوردار می‌باشند. لذا در این مرحله پایایی این سازه پذیرفته می‌شود.

برای بررسی هدف و تأیید فرضیه تحقیق از آزمون‌های روایی استفاده شده است. یکی از موارد مهم در روایی ابزارهای پرسشنامه‌ای، روایی سازه‌ای است. روایی سازه‌ای خود شامل دو بخش مهم روایی همگرایی و روایی افتراقی می‌باشد. روش آماری مورد استفاده برای بررسی اعتبار سازه‌های مدل تحقیق، نیز تحلیل عاملی تأییدی است.

پس از بررسی نیکویی برازش، مدل تحلیل عاملی تأییدی سازه هوش کسب و کار و امنیت اطلاعات، شرط روایی همگرایی این است که [۲۹]:

یکپارچه‌سازی داده‌ها (مانند کیفیت داده‌ها و مسائل امنیتی، مسائل مدیریت فراداده، عدم وجود مهارت‌های یکپارچه‌سازی داده‌ها و تبدیل داده‌ها و مسائل مربوط به تجمیع داده‌ها) را که غالباً مانعی برای ارائه به موقع نتایج به کاربران است، حل شوند [۲۸]. با توجه به ادبیات موضوع و با توجه به اینکه تحقیقی مشاهده نشده که به بررسی ارتباط امنیت با هوش کسب و کار پرداخته باشد؛ در این تحقیق با استفاده از مدل پایه بلوغ هوشمندی کسب و کار پروچ و همکارانش و ادبیات موضوع حوزه امنیت اطلاعات یک مدل مفهومی ترسیم شده (شکل ۲) و به دنبال بررسی این فرضیه است که امنیت اطلاعات بر بلوغ کسب و کار هوشمند تأثیر مثبت و مستقیم دارد.

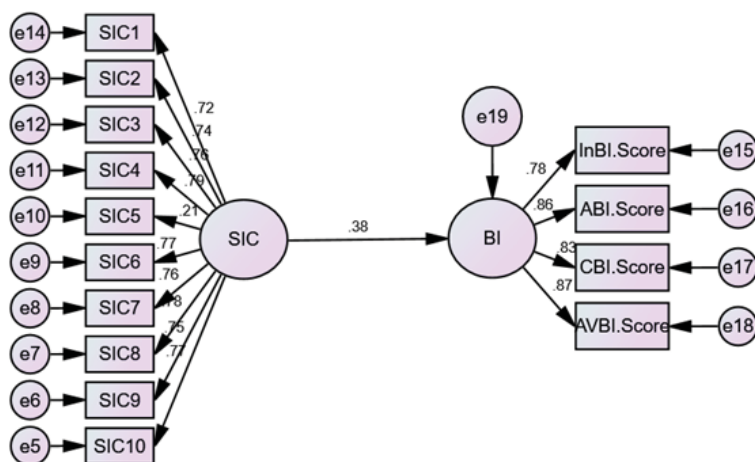
برای اجرای روش‌های آماری و محاسبه آماره آزمون مناسب بودن و استنتاج منطقی فرضیه تحقیق، آگاهی از توزیع داده‌ها از الویت اساسی برخوردار است. در این تحقیق با فرض نرمال بودن توزیع داده‌ها، آزمون کولموگروف-اسیمرونوف انجام شد. با توجه به بالا بودن سطح معنی‌داری متغیرهای مستقل و وابسته آزمون از ۰/۰۵ و همچنین بزرگ‌تر بودن حجم نمونه از استاندارد قضیه حد مرکزی؛ پس فرض نرمال بودن توزیع داده‌ها تأیید می‌شود.

بحث و نتایج

برای بررسی ثبات هر یک از سازه‌های تحقیق، با استفاده از روش آزمون مجدد، تعداد ۳۰ آزمودنی با فاصله زمانی معین دومرتبه ارزیابی شدند. در ادامه با روش‌های ضریب همبستگی پیرسون، ضریب همبستگی درون‌خوشه‌ای (ICC) و آزمون t-زوجی ثبات هر یک از سازه‌های تحقیق مورد ارزیابی قرار گرفتند. نتایج در جدول ۱ آمده است.

جدول ۳: بررسی روایی سازه‌های مقیاس هوش کسب‌وکار و امنیت اطلاعات

شاخص‌ها	پایایی سازه‌های (CR)	میانگین واریانس استخراجی (AVE)	حداکثر مجذور واریانس مشترک (MSV)
هوش کسب‌وکار	۰/۸۶	۰/۶۱	۰/۵۳
امنیت اطلاعات	۰/۹۰	۰/۵۱	۰/۴۴

Model Froamt Show = Standardized estimates
 Chi-Square =67.947[76] P-value =.733
 Root mean square error of approximation (RMSEA) = .000
 Comparative fit index (CFI) = 1.000
 Normed fit index (NFI) = .972
 Tucker-Lewis index (TLI) = 1.004
 Goodness of fit index (GFI) = .970
 Adjusted goodness of fit index (AGFI) = .958

شکل ۳: مدل نهایی تحقیق به همراه بارهای عاملی استاندارد

شماره ۳ آمده است که می‌توان نتیجه گرفت این سازه دارای روایی همگرایی و روایی افتراقی می‌باشد.
 در شکل ۳ این مدل را به همراه بارهای عاملی استاندارد نشان داده شده است و در جدول ۴، نیز شاخص‌های نیکویی برازش مشاهده می‌گردد. همچنین در جدول ۵ بارهای عاملی غیراستاندارد به همراه معنی‌داری آن‌ها ذکر شده است.
 با توجه به مقادیر مربوط به شاخص‌های نیکویی برازش، این مدل از لحاظ همه شاخص‌های نیکویی برازش و با توجه به داده‌های این پژوهش در سطح خوب قرار دارد. مقادیر شاخص‌های برازندگی مدل بیانگر برازش مدل با توجه به تمام شاخص‌های برازندگی مدل با داده‌ها قلمداد می‌شود. لذا مدل برای مدل‌بندی معادلات ساختاری مورد تأیید است [۲۹].
 بار عاملی در حقیقت یک ضریب همبستگی بین متغیرهای مکنون و متغیرهای آشکار در یک مدل اندازه‌گیری است. این ضریب تعیین می‌کند که متغیر مکنون چقدر از واریانس متغیرهای آشکار را تبیین می‌کند و از آنجاکه یک ضریب همبستگی است باید از نظر آماری معنادار باشد. معناداری بار عاملی با آماره‌های T VALUE و P VALUE بررسی می‌شود.

۱. پایایی سازه‌ای (CR) بزرگ‌تر از ۰/۷ باشد. به عبارتی $CR > 0.7$ باشد.
 ۲. بارهای عاملی معنی‌دار باشند. به عبارتی $p\text{-value} < 0.05$ باشد.
 ۳. بارهای عاملی استاندارد بزرگ‌تر از ۰/۵ و در صورت امکان بزرگ‌تر از ۰/۷ باشند.
 ۴. پایایی سازه‌ای (CR) بزرگ‌تر از میانگین واریانس استخراجی (AVE) باشد. به عبارتی $CR > AVE$ باشد.
 ۵. مقدار واریانس استخراجی (AVE) بزرگ‌تر از ۰/۵ باشد. به عبارتی $AVE > 0.5$ باشد.
- همچنین شرط روایی واگرایی (افتراقی) نیز به این صورت است که میانگین واریانس استخراجی (AVE) بزرگ‌تر از حداکثر مجذور واریانس مشترک (MSV) باشد. به عبارتی $AVE > MSV$ باشد.
- روایی همگرایی با استفاده تحلیل عاملی تأییدی هر یک سازه‌های تحقیق بررسی می‌شود و روایی واگرایی با استفاده از مدل تحلیل عاملی تأییدی کل سازه‌ها در کنار یکدیگر صورت می‌پذیرد. نتایج بررسی روایی واگرایی سازه‌های تحقیق در جدول

جدول ۴: شاخص‌های نیکویی برازش مدل تحقیق

نوع شاخص نیکویی برازش	حدود شاخص برای برازش مورد قبول	حدود شاخص برای برازش خوب	شاخص نیکویی برازش مشاهده شده	نتیجه
مقدار آماره $X^2(df)$	نسبت آماره X^2 به درجه آزادی کمتر از ۵	نسبت آماره X^2 به درجه آزادی ۳	۷۶/۹۵ (۷۶)	برازش خوب
P-value آزمون X^2			۰/۷۳	برازش خوب
نسبت آماره X^2 به درجه آزادی			۰/۸۹	برازش خوب
RMSEA	کمتر از ۰/۰۸	کمتر از ۰/۰۵	۰/۰۱	برازش خوب
$P(RMSEA < 0.05)$	بیشتر از ۰/۰۵	بیشتر از ۰/۱	۰/۹۹	برازش خوب
CFI	بیشتر از ۰/۹۰	بیشتر از ۰/۹۵	۰/۹۹	برازش خوب
NNFI	بیشتر از ۰/۹۰	بیشتر از ۰/۹۵	۰/۹۹	برازش خوب
GFI	بیشتر از ۰/۸۵	بیشتر از ۰/۹۰	۰/۹۷	برازش خوب
AGFI	بیشتر از ۰/۸۵	بیشتر از ۰/۹۰	۰/۹۵	برازش خوب

جدول ۵: بررسی معنی داری بارهای عاملی

مسیر	بار عاملی غیر استاندارد	بار عاملی استاندارد	خطای برآورد	آماره t	p-value
BI	→	۰/۶۷	۰/۳۸	۵/۹۲	<۰/۰۵
SIC10	→	۱/۰۰	۰/۷۷	۱۲/۵۷	<۰/۰۵
SIC9	→	۰/۹۱	۰/۷۵	۱۳/۶۰	<۰/۰۵
SIC8	→	۰/۹۵	۰/۷۸	۱۴/۱۶	<۰/۰۵
SIC7	→	۰/۹۳	۰/۷۶	۱۳/۷۶	<۰/۰۵
SIC6	→	۱/۱۲	۰/۷۷	۱۳/۹۶	<۰/۰۵
SIC5	→	۰/۳۰	۰/۲۱	۳/۵۱	<۰/۰۵
SIC4	→	۰/۹۹	۰/۷۹	۱۴/۳۵	<۰/۰۵
SIC3	→	۰/۹۳	۰/۷۶	۱۳/۷۱	<۰/۰۵
SIC2	→	۰/۹۵	۰/۷۴	۱۳/۲۹	<۰/۰۵
SIC1	→	۰/۹۴	۰/۷۲	۱۳/۰۳	<۰/۰۵
InBI.Score	→	۱/۰۰	۰/۷۸	۱۴/۲۱	<۰/۰۵
ABI.Score	→	۲/۳۷	۰/۸۶	۱۶/۰۹	<۰/۰۵
CBI.Score	→	۲/۸۱	۰/۸۴	۱۵/۵۸	<۰/۰۵
AVBI.Score	→	۲/۱۷	۰/۸۷	۱۶/۲۹	<۰/۰۵

سازمان در فضای سایبری هرروزه نقش پررنگ‌تری را ایفا می‌کنند و بدون تکنولوژی مدیریت و تحلیل کلان داده تجاری تعیین مسیر حرکت یک کسب‌وکار عملاً ناممکن است. داده‌ها به‌طور فزاینده‌ای در حال افزایش هستند و این داده‌ها هم‌اکنون به یکی از موارد بارز برای نفوذگران و هکرهای تبدیل شده است که با سرقت هر چه بیشتر بتوانند به اهداف مخرب خود دست یافته و از آن‌ها سوءاستفاده کنند. سازمان‌ها برای مقابله با افزایش خطر آسیب‌پذیری نیاز باید در سیاست‌گذاری خود در قبال داده‌های فعلی و خاص سازمان و کاربرانشان تغییر رویه دهند [۳۰].

به‌طور کلی تغییرات سریع فناوری و نوآوری‌های کسب‌وکار و تولید انبوه داده‌های ساختاریافته و بدون ساختار توسط شبکه‌های اجتماعی و تجهیزات هوشمند، باعث شده است چرخه عمر محصولات و خدمات در محیط رقابتی کسب‌وکارها کاهش یابد. در این فضا شناخت و درک هرچه بیشتر پدیده‌های نو و تصمیم‌گیری در شرایط عدم اطمینان از اهمیت بالایی برخوردار

با توجه به نتیجه مدل‌بندی معادلات ساختاری برای مدل مفهومی تأثیر امنیت اطلاعات (SIC) بر هوش کسب‌وکار (BI) معنی‌دار و مستقیم است ($p < 0.05$) و فرضیه تحقیق تأیید می‌گردد. به عبارتی با افزایش هوشمندی کسب‌وکار به‌طور معنی‌داری نیاز به مدیریت امنیت اطلاعات افزایش می‌یابد.

نتیجه‌گیری

با تأیید فرضیه تحقیق، تحلیل داده‌های این تحقیق با تئوری پرویچ و همکارانش^{۲۹} (۲۰۱۲) مبنی بر رعایت مسائل امنیتی در پیاده‌سازی هوشمندی کسب‌وکار مطابقت دارد. نتایج به‌دست‌آمده همچنین با نتایج مطالعات پارسونز و همکاران (۲۰۱۴)، باتس (۲۰۱۵) و بروکس و همکاران (۲۰۱۵) که بر رعایت همه‌جانبه ابعاد سیستم‌های اطلاعاتی و هوشمندی کسب‌وکار به‌ویژه امنیت اطلاعات تأکید دارند، یکسان است.

25. Average Variance extracted
26. Maximum shared squared variance
27. Average shared squared variance
28. Popovič et al
29. Popovič et al

منابع

- [1] B. Hočevar and ;Melamin plc Kočevje, "Assessing Benefits of Business Intelligence Systems – A Case Study," *J. Contemp. Manag.*, vol. 15, no. 1, 2010.
- [2] L. Belli, S. Cirani, L. Davoli, G. Ferrari, L. Melegari, and M. Picone, "Applying Security to a Big Stream Cloud Architecture for the Internet of Things," *Int. J. Distrib. Syst. Technol.*, vol. 7, no. 1, p. 22, 2016.
- [3] K. Parsons, A. McCormac, M. Butavicius, M. Pattinson, and C. Jerram, "Determining employee awareness using the Human Aspects of Information Security Questionnaire (HAIS-Q)," *Comput. Secur.*, vol. 42, pp. 165–176, May 2014.
- [4] J. SathishKumar and D. R. Patel, "A Survey on Internet of Things: Security and Privacy Issues," *Int. J. Comput. Appl.*, vol. 90, no. 11, pp. 20–26, Mar. 2014.
- [5] L. Uden and P. Del Vecchio, "Transforming the stakeholders' Big Data for intellectual capital management," *Meditari Account. Res.*, vol. 26, no. 3, pp. 420–442, Aug. 2018.
- [6] M. La Torre, J. Dumay, and M. A. Rea, "Breaching intellectual capital: critical reflections on Big Data security," *Meditari Account. Res.*, vol. 26, no. 3, pp. 463–482, Aug. 2018.
- [7] A. Narain Singh, M. P. Gupta, and A. Ojha, "Identifying factors of 'organizational information security management,'" *J. Enterp. Inf. Manag.*, vol. 27, no. 5, pp. 644–667, Sep. 2014.
- [8] V. Charles and T. Gherman, "Achieving Competitive Advantage Through Big Data. Strategic Implications," *Middle-East J. Sci. Res.*, vol. 16 (8), pp. 1069–1074, 2013.
- [9] ع. ا. انصاری، "تحلیل بر ضرورت تعیین راهبردها و راهکارهای ملی داده‌های عظیم با رویکرد توسعه اقتصادی،" اولین همایش داده‌های عظیم، ۱۳۹۴ ص ۶۴-۶۹
- [10] M. James et al., "Big data: The next frontier for innovation, competition, and productivity," McKinsey Global Institute, 2011.
- [11] ع. ا. ح. هرندی، "ارائه مدل سنجش سرمایه فکری و هوش کسب‌وکار با استفاده از رویکرد سیستم داینامیک،" دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران جنوب، ۱۳۹۷.
- [12] A. A. H. Harandi, M. Safdari, and S. Esmaeili, "IPv6;

است که از توان شخصی افراد خارج است لذا هوشمند سازی کسب‌وکار اجتناب‌ناپذیر است. امنیت اطلاعات (محرمانگی، جامعیت و دسترسی‌پذیری) باهدف تضمین تداوم عملیاتی و به حداقل رساندن خسارت‌های باعث حفظ اعتبار کسب‌وکار و به حداکثر رساندن فرصت‌های سرمایه‌گذاری از توسعه بازارهای جدید می‌شود. بدین مفهوم که حفاظت از سرمایه اطلاعاتی و حفظ حریم خصوصی افراد و آگاهی از صدمات ناشی از نقض امنیت به همراه کاهش مخاطرات محیطی می‌تواند ضامن استمرار کسب‌وکار، بازگشت سرمایه و ایجاد فرصت‌های تجاری جدید برای سازمان‌ها باشد. در راستای ایمن‌سازی فضای تبادل اطلاعات و از سال ۱۹۹۵ استانداردهای مدیریتی و گزارش‌های فنی زیادی از جمله ISO/IEC TR ،ISO/IEC 27001 ،BS7799 ،BS 13335 ،ISO/IEC TR7799 و ISO/IEC17799 تدوین شده‌اند اما آنچه حائز اهمیت است، این است که هر سازمان باید بر اساس روش شناسی مشخص و برنامه‌ریزی شده متناسب با فرهنگ و راهبردهای خود به کنترل و نظارت بر اطلاعات و تبادلات اطلاعات بپردازد.

پی‌نوشت

۱. این مقاله از بخشی از رساله دکتری استخراج شده است.

2. Big Data
3. DAMA - the Data Management Association International
4. Data Management Body of Knowledge
5. Attacker-centric
6. Software-centric
7. Asset-centric
8. Confidentiality
9. Integrity
10. Availability
11. Authentication
12. Authorization
13. Accounting
14. Bates
15. Moss & Atrre
16. Sangar & lahad
17. Brooks et al
18. Olbrich et al
19. Confidentiality
20. Integrity
21. Availability
22. Structural Equation Modeling
23. Analysis of Moment Structures
24. Construct validity

۳۲

ویژه‌نامه

بهار و تابستان
۱۳۹۸

دوفصلنامه
علمی و پژوهشی

Affect The Success Of Business Intelligence Systems (BIS) Implementation In An Organization,” Int. J. Sci. Technol. Res., vol. 2, no. 2, pp. 176–180, 2013.

- [27] S. Olbrich, J. Pöppelbuß, and B. Niehaves, “Critical Contextual Success Factors for Business Intelligence: A Delphi Study on Their Relevance, Variability, and Controllability,” in 45th Hawaii International Conference on System Sciences, 2012, pp. 4148–4157.
- [28] A. Popovič, R. Hackney, P. S. Coelho, and J. Jaklič, “Towards Business Intelligence Systems Success: Effects of Maturity and Culture on Analytical Decision Making,” Decis. Support Syst., vol. 54, no. 2012, pp. 729–739, 2012.
- [29] C. Valmohammadi and M. S. Mazaheri, “Clarification of factors affecting the decision to use cloud computing among IRIB employees based on a Technology Acceptance Model,” IT Management Studies., vol. 5, no. 19, pp. 105–124, Apr. 2017.
- [30] A. PourEbrahimi, M. B. Nia, and A. A. H. Harandi, “Architectural design The safety system is a macro security data management to manage the defenses and advanced threats to organizations,” Era Inf. Technol., vol. 11, no. 113, pp. 113–120, 2016.
- A Critical Threat Reduction Strategy,” in the First Cyber Defense Conference, 2016.
- [13] R. von Solms, “Information security management: The second generation,” Comput. Secur., vol. 15, no. 4, pp. 281–288, Jan. 1996.
- [14] D. International, DAMA-DMBOK: Data Management Body of Knowledge (2nd Edition). Technics Publications, 2017.
- [15] A. Narain Singh, M. P. Gupta, and A. Ojha, “Identifying factors of ‘organizational information security management,’” J. Enterp. Inf. Manag., vol. 27, no. 5, pp. 644–667, Sep. 2014.
- [16] H. Abbas, C. Magnusson, L. Yngstrom, and A. Hemani, “Addressing dynamic issues in information security management,” Inf. Manag. Comput. Secur., vol. 19, no. 1, pp. 5–24, Mar. 2011.
- [17] H. R. K. A. Hamidreza Arkian, Atefeh Pourkhalili, Biannu. J. Monadi Cybersp. Secur., vol. 4, no. 2, pp. 13–35, 2016.
- [18] Marcia J. Bates, “The information professions: knowledge, memory, heritage,” Inf. Res., vol. 20, no. 1, 2015.
- [19] P. Brooks, O. El-Gayar, and S. Sarnikar, “A Framework for Developing a Domain Specific Business Intelligence Maturity Model: Application to Healthcare,” Int. J. Inf. Manage., no. 35, pp. 337–345, 2015.
- [20] Ö. Işık, M. Jones, and A. Sidorova, “Business Intelligence Success: An Empirical Evaluation of the Role of BI Capabilities and the Decision Environment,” BI Congress II: Pre-ICIS. 2010.
- [21] I. A. Jamaludin and Z. Mansor, “Review on Business Intelligence (BI) Success Determinants in Project Implementation,” Int. J. Comput. Appl., vol. 33, no. 8, pp. 24–27, 2011.
- [۲۲] م. محمودزاده و ا. رادرجی، “مدیریت امنیت در سیستم‌های اطلاعاتی،” فصلنامه علوم مدیریت ایران. سال اول شماره ۴ ص ۷۸-۱۱۲، ۱۳۸۵
- [۲۳] ح. اسماعیل پور، “شناسایی و رتبه‌بندی عوامل و شاخص‌های کلیدی مؤثر بر بهبود سیستم مدیریت امنیت اطلاعات،” پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شهید بهشتی، ۱۳۸۸.
- [۲۴] ف. ر. نیارکی و ب. عبدی، “ارائه راهکارهایی برای مدیریت امنیت اطلاعات با رویکرد مدیریت استراتژیک فناوری اطلاعات،” دومین کنفرانس بین‌المللی پارادایم‌های نوین مدیریت نوآوری و کارآفرینی. تهران، ۱۳۹۵.
- [25] L. T. Moss and S. Atre, Business Intelligence Roadmap: The Complete Project Lifecycle for Decision-Support Applications. Addison-Wesley Professional, 2003.
- [26] A. B. Sangar and N. B. A. Iahad, “Critical Factors That

۳۳

ویژه‌نامه

بهار و تابستان
۱۳۹۸

دوفصلنامه
علمی و پژوهشی

